

EN XERRIM

SETMANARI BILINGÜE, SATIRIC Y DE BON HUMO

Provincias: Un trimestre. . 0'75 ptas.
Extranjero: Un año. 6'00 »
Número atrasado: 0'10 »

AÑO I ————— N.º 10
Sóller 10 de Marzo de 1917

Correspondencia y Administración
Luna 27.—SÓLLER
No se devuelven los originales

REVISTA

Aquell dia mos havian de passá revista; era un dia de molta de feina per noltros soldats.

Un se cosia un forat a nes calsons; un altre feya treura brillo a sas sabates; altres qu se cepillaven tot es traje, y jo mirava si me faltava cap botó a sa guerrera; es qui mes qui menos tenia ocupació aquell dia.

Tansols en Juan, un poblé de sa Pobra s'estava sensa fé res, assegut demunt es seu camastro, tot trist y pensatiu; se coneixia que tenia es seus pensaments molt alluny:

¿A que obehia aquella tristesa? ¿A na que atribuhí aquell pensament tant funest d'en Juan?

A qué?.. Na María, aquella atlota tant robusta des seu poble; aquella qu'ha forsa de cuentos amorosos s'havia rendit a sas sollicituts den Juan; aquella que li havia jurat amó etern; aquella que li havia promés que l'esperaria en sos brassos uberts amb torná des servici, idó aquesta, li havia enviat una carta, escrita per má d'altri, diguentli que tot lo des jurament y tot lo d'amó etern, eran músicas celestials, y que per lo tant no esperás amb torná des servici trobarlé disposta a cumplí res de lo que li havia promés.

Poreu pensá s'afecta que va causá, aquesta carta, a nes có des pobre Juan. Ell veyá dins aquellas retxas sa causa qu'havia induit a ne Maria escriura aquella carta; ell veyá sa figura elegant d'es fíy del tio Toni, es seu rival de sempre Vataquí es motiu de qu'en Juan olvidás qu'aquell dia hey havia revista.....

Es moment v'arribá. Estavam tots for-

Sa música de Fornalutx feyt una serenata a nes Batle es dia de les Verges.

mats dins es pati des corté. Es cabo comensá sa primera investigació y ¡ay! cuant tocá turno a nes pobre Juan, *aquí jué Troya*. Nada menos que li faltava un botó a sa guerrera. En Juan havia caigut amb una falta molt grave, lo que li va fé veura es cabo amb un sermó de *padre y muy señor mio*. Acté seguit es cabo doná part a nes sargent de que faltava un botó a sa guerrera den Juan. Es sargent també li va dá es seu *merecido*. Encara estava cridant es sargent cuant se presentá s'oficial de setmana, que també li daren part de sa falta des botó d'en Juan, que tampoc s'escapá d'un bon *rapolvo*. En Juan no hey veyá ni sentia de rabi que tenia.

No s'aturá aquí la cosa. No feya un minut qu'es pobre soldat estava tranquil cuant ¡plaf! se presenta es capitá, y tot duna li comunicaren lo des botó. Un altre *chubasco* demunt s'esquena d'es pobre Juan, y ja van cuatrel

Pero en Juan comensava está empipat d'aquella gent tant xerredora, y en tol es coratje del mon va exclamá:

—¡Redeu! Pareixeu alca... que tot sho diuen un amb s'altre. ¡Per un botó que no val un céntim sen entererá la Reina y tot!....

SASTRILLO.

Es malhumò den Guixa

En Guixa feya una temporada qu'havia mudat de cap a peus; en lloc d'aquell'alegría tant familiá demunt ell, ara sempre estava trist; no feya bromas amb ningú y se consumia a poc a poc.

Ni es cómic des treatro, ni en Charlòt des cine, ni EN XERRIM, ni *Es Gallet*, ni *Foc y Fum* eran capassos de ferli fé sa mitja.

Un dimars a vespre el dugueren a sa Casa de la Vila perque vés una sestió municipal, pero inutilment, sas tonteñas des retjidós no feren riura aquella sucursal des malhumò.

Es metjes tengueran consulta y ordenaran a sa familia qu'empleassen tots es medis per alegrarló, perque tenia s'ictericia y per curarló havia d'essé a forsa de bon humó.

El dugueren a can Cuxí un parey de vegadas y l'engataren, pero inutilment, perque hasta sas borretxeras las gafava plorosas.

Es parens estavan avorrits, li feyan pessigoyes, li bellavan es morrongo a devant, li contavan cuentos pero tot debades, en Guixa de res s'alegrave.

Un dia a casseva tenian visitas y perqu'ets esters no se posassen trists de sa tristó d'en Guixa, sa sogra el sen maná a dins un cuarto, veinat des *recibidero*,

y allà per entretenirli li contava lo que sas peixateras fan a nes municipal.

Es de defora los sentían a tot dos que conversavan.

De pronta en Guixa esclafi amb'una riaya forta.

¡Oh! ¡Quin miracle heurá tet sa sogra per obtení aquest canvi a n'aquest homo?...

Es parents entraren ansiosos dins es cuarto.

¿Qu' havia sotsehit?..

En Guixa continuava riguent en tota sa forsa des seus pulmos, no poria trenca alé...,

Sa sogra estava estesa allà en terra, en mitx des cuarto; morta víctima d'un atac de gota serena

Avuy en Guixa es aquell homo d'un temps, torna fé bromas en tothóm y hasta es día de s'enterro de sa sogra ses suas riayes eran tant fortas que tepaven sas estridents veus des capellans que cantavan es *responso*.

LA SENYORA ROSA

Guía de Mallorca

Biniaraix

Biniaraix està mitja hora distenciat de Sólle.

Per desgraci d'ets habitants, es governat pes mateix Ajuntament solleric.

Habitan aquest llogaret un centená de personas y dos retjidós des nostro Ajuntament.

Per lo que respecte a s'hermosura des poble, direm que lo mes guapo que té son sas atlotas y una costa a s'entrada des poble mes mala de pujá qu'es preus des sas subsistencis.

Hey ha un'iglesi molt petita amb'un campaná que té d'altari trentadós pams (conta just midat d'enterra)

Es bianiaraxencs están incluits a nes natural solleric; y sas biniaraxencas igual que sas sollericas en sa diferenci que no son tant orgullosas.

Hey ha un teatro Real..... a Madrit.

No'n passa tren ni trenvia pero en passan es peregrins cuant van a Lluch a peu.

Port de Sólle

Mediant sa paga de vint céntims, en vint minuts poren aná de Sólle a nes Port amb'un trenvia fet aposta.

Es Port está situat a sa vorera de la má.

Ets habitants mascles d'allà, la majoria son marinés, y per lo tant son aspres, flectomadós y aficionats a pescá. Sas famellas la majoria son peixateras,

qu'es igual que si diguessem que son renouveras y bregistas.

Llevat des novís, tots es matrimonis tenen una carretada d'infans perque ets aires d'allà son molt... infantés.

Es poble es molt petit, y ets habitants son pocs, pero a nes có de s'estiu si aplega molta gent per veraneá, qu'es causa qu'hey puguin agontá tres fondas que presentan es contas mes *salats* que s'aigo de la ma.

Hey ha a nes port de Sólle un'iglesi, dos faros, un'estació de telegrafia sense fils, un vaporet que se titula «Villa de Sóller» y un pi molt gros que serveix de sombrilla a sa devallada des trenvia.

També hey ha, certas temporadas, *quediretas* per llogá.

Una biniaraxenca sortint des cafeti d'un senyó Concejal, después de comprá *el nuestro pan de cada día*.

Fornalutx

Separat en lo civil de Sólle desde l'any 1837, Fornalutx se fa sas sopas pes seu propi conta.

Dilluns decapvespre habitavan aquest poblet 702 personas, y amb'aquests cinc días ignoram sa feyna de sas comares.

Governan es poble: Un batle tot d'una pesa, vuit retjidós que j'han corregut sa quinta y un municipal que pot doná bresset a n'en Corona.

Fornalutx, (a) Calabri, té un'iglesieta, muntada demunt un turó perque peresca mes alta; un convent de monjas, quatre catés y una presó sense pany

Es carrés tots son mal teyats, estrets y costosos. A s'entrada des poble hey ha una costa que diuen que son contats es ciclistas que, montant, pugan pujarle.

Es calabriencs per lo general son, primé que tot, inimics des sollerics, y es seu caracte es tranquil y caparrut. Sas calabriencas també tenen es peus grossos, tenen molta festajera, son molt francas, pero tant renoveras que sa do-

nan a coneixe a sas procesons y tot. (Es Sastrillo heu san).

Un refrán vev diu: «De Fornalutx el dimoni en futx» pero no obtant es nostro repartidó Juan cada diumenge hey vá a vendre cacahuets y diu que si campa tant bé.

BOURAN

GENEROSIDAT...

A sa cadira des barbé assegut en Pau estava, y a nes mestre qu'el feitava li deya lo qu'ara vé:

Idó si, aquesta guerra es sa nostra perdició; matá tanta gernerció es una cosa qu'aterra.

Es qui's negan estan perduts y tenen feridas mortals, y per ells, noltros es neutrals, també pagam es plats romputs.

Tot s'encareix a la terra: tant eynas com comestibles, materis y combustibles y tot cupa de sa guerra.

Es trebayadó s'esqueina y no'n calenteix sas ollas, perque ni amb'unas ermollas pot trobá dobbés ni feina; jo estic avorrit ¡Viva dell! sa feina plor amb'espans perque, com saps, tenc cinc infans qu'acaban devall un garbell, y com jo no guany setmana y dobbés no'n toc de frescs, jo, sa done y ets angelets, pegam es penxons de... gana.

Atrevesam tal obstacle noltros pobres jornalés que no se pot di res més que vivim tots de miracle.

Es senyorots de capital tenen es dobbés amagats y a nes pobres desesperats no donan a fé un jornal, y com hem de menjá també si devem no's d'estrenyá ni si no porem pagá sa botiga ni's llogué

Tenc sa done ben malalta y me trop amb grans apuros perque necesit cinc duros que me fan molta de falta y en tan trista situació he d'acodí a cualcú... y havia pensat en tú si en porias fé's fevó ...

—No Pauet, estic en terra amb que volgués no podria

—Creu que les te tornaria cuant se compongués sa guerra

—Jo també es'ic apurat....

—Cinc duros per tú no son res... al menos m'en deixasses tres...

—Ni cinc, ni tres, ni dos, ni cap;... considera qu'hem trop igual que tú y tothóm que xerra,

si a tú et fa mal sa guerra
a mi sa guerra en fa mal;
cada cual es seu mal sent,
y si tu trobas apuros
per trobá qui't deix cinc duros
jo demant qui'n vol deixá cent.
—¿Es dí que res deixarme pots...?
Com a deixarté res... tansols
com a barbé que som.... si vols
te deixaré es teus bigots.

DOS TORS PASATS PER MALLA.

De sa Pobla

Sa probidat des secretari pasat l'anirem
acentuant a poc a poc y punt per punt
fins que quedí ben provada.

Sa Lley de cassá prevè que tots ets A-
juntaments incluesquen a n'es presupost
municipal, una cantidat suficient per pa-
gá tot ets animals dañinos que presentin
morts a sa casa de la Vila. N'obstant d'
aixó, es mencionat secretari quant li pre-
sentavan un animal d'aquets, en lloc de
gratifica es cassadó en sas quatre pessetas
corresponents, li deya que no hey havia
fondos o oferia un real o dos a lo més, y
per tant mesquina cantidat molts s'en a-
fluixaven de cobrá, de modo qu'en tants
d'anys de secretari a rahó de dotxé o ca-
torse reals diaris qu'ha economisats a
n'es municipi, suman una cantidat impor-
tantissima a favó de sa caixa comunal, la
cual no apareix per ninguna part y com
no les han gastadas amb altre cosa, cual-
cú las te o a qualque part han de essé.

Tè sa paraula es funcionari *probo*, que
mos sabrá doná sas fitas netas d'allá ahont
son, o ahont s'han perdudas sas pessetas
consignadas per animals dañinos.

Noltros sols sabem qu'es nou secreta-
ri interino ja ha pagats a rahó de quatre
pessetas tots ets animals, de dita classe,
que li han presentats, lo que prova sa
probidat des nou secretari, y es desinte-
rés amb a que etserseix es seu carrec.

No afejirem menudencis que contan,
d'have pagat, es secretari passat, dos o
tres reals d'una geneta, y ferlé entrega a
Muro per un enviat seu y cobrarlesé a
cuatre pessetas obtenguent dos beneficis
en so mateix animal.

No direm res mes sobre tal asunto; si
a cualcu l'interesa sebre mes detalls qu'
heu pregunt a tots es cassadós de sa Po-
bla qu'aquests en saben la prima.

UN AFICIONAT A CASSÁ.

Segona batayada poblera.

Ara qu'estam dins sa corema serà o-
portú fé un poc de *colaci* o *moralis*; no
han d'essé es capellans totsols qu'han
de poré conversá demunt sa trona; nol-
tros també tenim dret de xerrá demunt
EN XERRIM, y té public es nostro criteri.

En primé lloc hem de fé constá que
som cristians, perque reberem es Sagra-
ment des bautisme y seguim professat
sa religió de Cristo; per lo tant seria es-
cupirmos demunt si perlarem en contra
de sa nostra religió; pero si perlarem en
contra des fanatisme religiós y en con-
tra d'ets abusos que cometen es qu'es-
tan encarregats de dirigi sa moral y bo-
nas costums des poble.

Parlarem d'es ball ara que ja ha pa-
ssat, procurant demostrá si aquest es
moral o immoral.

Es ball es un divertiment o expansió
de s'homo que desde temps inmemo-
rial sempre s'ha ballat, en totas sas na-
cions y en totas sas épocas; així es que

Es patró Xumeu des Port:
—Dicen que el vino no alumbra! ¿Qué si, vaya si alumbra el vino.

se diu que Davit ja ballava devant s'ar-
ca de s'alianza.

Segons es moralistas modernistas, es
ball el divideixen en dues classes: d'a-
ferrats y desferrats; sa primera es *pecat*
y sa segona es licit.

Noltros no opinam de sa mateixa ma-
nera; noltros creim qu'es pecat e illicit
tot lo que se fá amb'intenció pecami-
nosa.

¿Perque, idó, aquesta crusada en con-
tra des ball d'aferrats y no contra es no
aferrats? ¿Perque una classe de ballá ha
d'essé dolenta y s'altre bona?

S'está a un metro o un pam o dos dits
de sa done amb'aquí se balla, es igual
en quant a s'intenció bona o dolenta que
tenga s'homo; que més bé creim que a
una distanci determinada, vista sa done,
es mes escitant y per aixó mateix David
se va enemorá de sa done d'un capitá
perque le vá veura d'enfora que prenía
un banyó.

S'está a prop, mercant amb sos peus
es ritmas de sa música, impedeix s'erta-
ment es pensá amb'altre cosa qu'en so
seguí es *compás*, per lo tant es menós
pecaminós y solament, repetim un y

s'altre son pecaminosos quant hey ha
s'intenció pecaminosa.

Es tal es fanatisme y obsessió que duan
alguns capellans en contra d'es ball de a-
ferrat, qu'un de ells no volgué absoldre a
una jove perque havia assistit a nes ball d'
aferrats, y sobre aixó pregunt jó: ¿Es tant
grossa s'enormidat des pecat per assistí a
un ball d'aferrat, amb sa companyia y tu-
tela de sa mara propi, mare cristiana y
honradissima?

No creim qu'aquest *pecat* estigue re-
servat per absoldrerló es Penitenciari, an-
ter al contrari, creim qu'es un pecat ve-
nial que se borra facilment amb aigo be-
nehida y no vé es cas de qu'hajan de do-
nà un disgust a una jove considerarle una
gran pecadora; o volen aquets *moralistas*,
ensenyá d'un modo indirecte, callant es
pecats, sabent per adelantat, que no les
han d'absoldre?... ¡Ah! quin punt més
interesant qu'es aquest que n'hauria d'es-
tà enterat el Bisbe y fé un etxamen de *car-
tillas*, autorisant o deseutorisant es que
no reuneixen condicions, perque en lloc
de servi sa causa de sa religió, son una
rémora, que fan més mal que bé.

Per no molestá s'atenció des lectós,
deixarem per un altre día aquest tema y
altres de sa mateixa indole.

UN APÓSTOL

Y per final en *Sabonera* dona un avis
a nes batle, diguentli que si té interès de
cortar por lo sano, lo primé que corti s'a-
mistat des seus encarregats que fan amit-
jas de tots es torts que plomen y perque
un no volia doná sa part corresponent a
s'altre d'un tort qu'havian agafat a sa bo-
urada de devore es tren, casi se pegaran
y estaren a punt de deletarse, dispots a
perde es destino, pero tot quedá arreglat
amb sa brega de cans despont de sa llebra
perque feren sas partions iguals, y ara
cassan plegats, desberetant totas sas beu-
radas, com los esta manat; y aixó durará
fins qu'heuré caigut un altre tort devall
sa llosa.

Y *finis coronat publeris*.

Súplica...

Senyó Directó:

Varem lletji es número 7 d'aquest set-
manari el cual mos cridá s'atenció un es-
crit, el cual se referia a s'Administració
des nostro Hospital, que tan amb estima
tengueren es nostros entepessats, y amb
memori seua, noltros vesins de Sólle, te-
nim obligació de defensarló y no per-
metre que demunt ell si cometin abusos.

Es nostro Hospital es s'atmiració de
molts d'altres de pobles. així es que nol-
tros sollerics estam orgullosos de teni a

quest gran edifici exugadó de llàgrimas, y protectó des pobres necesitats, y per aixó no'l volen tení amb' olvido; y com hey ha sertas cosas que desdiuen en s'interés que nòtros hey tenim, suplicam de vosté, mos reservi, per aclarhí aquest asunto, una columna setmanal a nes setmanari que dirigeix.

Y perque prengué, senvó Directó, un poc d'interés, y vulgue ajudar mos, a posá siment o fibles qu'hey ha molts d'anys que vessen, tenim a bé darhí a estodía una *lletania* tant vera com missa s'ha dita avuy.

Sa lletania de referenci pot essé lletjada amb'alta veu, perque es tant clara com un altre que sabem.

Desde fa molts d'anys hem permes que se taltás a sa Lley, tolerant rifas a *granel*, las quals sempre han estat fetas amb estidoras, o sinó qu'heu digue en Pere Lluc...

Aquest meteix, com a donat des nostro Hospital, va demanant llimosna de portal en portal, y com que no dú serró ni bossot sas pessas que li donen les se posa dins sa butxaque..... s'hompa re ja' hu feya així.

Donam es segon toc de campana perqu'el sentí es nostro inteligent Alcalde y procuri posa *coto*, a tals abandonos, de lo contrari mos vorem obligats acodi a una altre part.

VARIOS VECINS.

XERRIMADES

A la «Defensora» hey trebaya una compañía d'opereta.

Já ha representadas varias obras, lo que no sabem es si trebaya bé o malament perque no hey hem anat.

Pero qui vol sebre si trebaya bé, qu'heu demani a n'en Pinoy o a mestre Melción que tot dos hey van de *gorra*.

Nòtros no som dignas a tal cosa perque... val més caura en graci que se graciosos.

Pacienci y ja vorem en venirne un altre.

Pareix qu'a nes camí des Murterá hey ha una polla quic-quiriquí per no dirli gallega, que no sabia cantá, y com tenia desitx de cantá fortper que le sentissen d'enfora se presentá a un homo perque l'ensenyas, y va sorti tant aprenent qu'en poc temps deixá es llibres a cas mestre y sen aná a corre mon cantant en tota se seua forsa, dant per resultat que de se seua veu sen enemorá un pollet, y junts sen van a festetjá a ca unas amigas d'ella y alá se passan es temps criticant, y com no está acabada d'ensenyá, cantant sense tó ni só, xerrant mal des mestre y de tot-hom.

Per lo que l'avisam que ja qu'ha pogut aprenda de cantá fort, que procuri ara aprenda de cantá clá y a tó.

Que si nó, nòtros hey cantarem, *polla gallega*.

UN QU'HEU SAP TOT.

N'Ejroj de sas merjadas mos conta:

Abaix de s'olivá des Fenás comensaren un obra per exemplá es camí de Balitx y cuant tengueren s'obra comensada y caramulls de pedras pes costat des camí s'han aturats de ferhi feyna y deixaren tants de obstacles qu'un carro a forsa de penas hey pot passá.

Per aixó suplicam a sas Autoridats que fassin reanudá aquells trabays perqu'així com está es camí, es imposible passari; y qu'hey posin més trabayadós y millós qu'es d'antés, y de lo contrari alá tenim feyna y nosas per tota la vida perdurable. Amen.

«Un tort blanc» mos conta una histori d'un jove molt curro y molt abrinat que se pensa essé l'amo des carreró d'en Figue.

Durant es Carnaval aquest curro volia essé genre y *Kaiser* d'una casa d'aquell carreró qu'hey feyan balls.

Se vangloriava diguent que sa seua *futura* no la deixaria ballá en ningú, pero varios joves prengueren s'empenyo de ferhi perda sa pacienci, y cada ball que tocava en Pandola, anavan un derrerera s'altre a demená per ballá aquella duenya jove, sols per fé mortificá es curro *taco*.

Y per acabá «Un tort blanc» avisá aquest *lustrado comendador* que procuri dú mes tabac y menos pipa y menos *gurrigurrí* si no vol que li passi per tot, lo que li passá a la «Defensora».

Aquest senyó don Piculin

amo des carré d'en figue

es digna que jo li digue

qui es ell demunt «EN XERRIM».

UN TORT BLANC

A nes teatro, a sa funció de dijous hey davia havé, per cap prim, més de vint personas.

Sense contá es comedians, portés y acomodadós.

«Un habitant de l'Horta» mos conta que desde sa barriada de C'an Perlos a l'Horta es un escándol, pues entre sa carratera qu'hey ha entre sa via des trenvia y C'an Baldufa, cada dia ets atlots heu prenen per *campo de aviación* d'estels.

Y ara ve lo bó.

Si per desgraci un astel d'aquest queda enganxat a qualqu'abre, per despenxarló, agafan pedras y pedrada vé y pedrada vá, alló pareix una batalla fins que deixan sas branques d'ets abres espenyadas y ets horts que pareixan carrés empredegats. Ademés que sas personas que passen per allá estan esposadas a que sas pedras las obrigen una trinxera a nes cap o a un'altre part.

Senyó batle qu'heu sent? Y en Coronar
¡Tot dos son sorts!.....

¡Quina vergonya Bon Jesuset!

Una *persona* de Fornalutx enguany pren nota de tots ets abitans d'aquell poble que no se confessin dins sa Corema, y aquesta nota l'ha d'enviá a n'el Papa perque sapigue qui son ets eretjes de Fornalutx.

¡Oh! ¡Quina vergonya! ¡Quina vergonya, Bon Jesuset!

En vista de sa bona acohida que mos dispensa es public, no reparam es gastos per reportá novedats a nes nostro setmanari.

Desd'avuy endevant EN XERRIM sortirá ilustrat y al efecte mos hem posat amb'acuerdos amb'un important tallé de fotograbats de Barcelona, y cada setmana publicarem tres o quatre figuras d'actualitat.

Alerta atletetas a fé un motiu perque publiquem sa vostra falta y es vostro retrato.

¡Llavó será gros!...

Anuncis d'En Xerrim

Setmanari bilingüe, satiric y humoristic

Juventut eterna...

...se consigüeix usant s'AIGO TRIUNFAL POGRESIVA, que garantisen que no conté nitrát de plata ni sustancis nocivas a sa salut.

No embruta sa pell ni taca sa roba.

Preu: 5 pessetas botella

¡Fora cabeis blancs! ¡Viva sa juventud! En venen a Palma: a se perfumeria Inglesa, Cadana 6—Perfumeria Oriental, Quint 1 y 3 —Perfumeria de D. Lluc Canals, Brosa 10 y a SOLLE; Jermanas, Estades, Plassa Constitució 16 y a sa Perfumeria Artística, Lluna 5 y a totas sas principals perfumerias d'España.

¡¡¡Qui torna en sos cabeis blancs es perque voll!!

Tothom que vé a Solle se queda admirat de veura lo pintoresc d'aqueste ciutat, de s'es atlotes maques, de lo cómodo d'es tren, d'es tranvia, en fin, de tot menos de se pescateria.

Pero lo que causa més admiració a n'es esterns que venen es de comprová lo bó y barato que fa es menjá l'amo Andreu Ramón a sa fonda Palmesana, Carré de Coxeras número 8.

Alló se diu esmero y economia.

